

लंडन - भाग १

हवा ढगाळ होती. गार वारा सुटला होता. लंडनमधील आपल्या छोटयाशा घरात नुकताच तारुण्यात पदार्पण करणारा नेविल आपल्या बाबांवर, आजोबांवर वैतागला होता. त्याच्या लंडनकर आजोबांनी आपल्या मुत्यूपत्रात काही रक्कम ही टेम्स नदीच्या नावाने दिली होती. " बाबा, तुम्ही तरी सांगायचं होतं. अशी संपती नदीला कोण दान करतं का? नेविल वैतागून म्हणाला..त्यावर त्याच्या बापाने, जॉनने नुसतं एक स्मितहास्य केलं. हातातला चहाचा कप खाली ठेवत त्याचे आजोबा विल्यम शांतपणे म्हणाले.. " बेटा नेविल..टेम्स होती म्हणून लंडन उभं राहिलं बरं .तुम्हा पोराना टॉवर ब्रिज जवळचे जुने भाग अजून ठाऊक नाहियेत.मसाल्याच्या किती जुन्या वखारी होत्या.गोदी म्हणजे दुसरं घरंच रे आमचं.आज देखील गेलास तर मसाल्याचा, केशराचा दरवळ सुटतो तिथे..आफ्रिका डॉक, इंडिया डॉक..किती डॉक्स सांगू ?कितीतरी देशांतून कापड, मसाले, चहा, रबर..काय काय येत असे..केवढा व्यापार होता. कोळसा यायचा..लंडन मधे वीज आली तीही टेम्समुळेच. जहाजांची नुसती ये जा चालायची..आयुष्य गेलं टेम्स वर आमचं. तुझ्या बापाचं शिक्षण, नोकरी.. हें आलेले चांगले दिवस ही सगळी त्या टेम्सची कृपा..ऋण फेडता येण्यासारखं नाही. कृतज्ञता म्हणून.. ही छोटीशी भेट....लक्षात ठेव...नेविल..टेम्स नसती तर लंडन नसतं." जॉनच्या चेह-यावरच स्मितहास्य तसंच होतं. नेविल मात्र आजोबांच्या मुद्दयावर विचारात पडला होता.

विल्यम हे एक उदाहरण. अश्या कितीतरी लोकांनी टेम्सच्या ट्रस्टला देणग्या दिल्या आहेत. कारण लंडन वसलं ते टेम्समुळेच.लंडन मधली ही एक नदी. पण रोमन काळापासून हिला महत्त्व आहे.रोमन्स येण्याच्या आगोदर टेम्सच्या काठावर ट्रिनोवॅटम नावाची स्थानिक आदिवासी जमात राहत होती.क्रिस्तपूर्व 54 ला रोमन सम्राट ज्युलिअस सीझर आपलं सैन्य घेउन आला. त्याच्या डायरीत या आदिवासी जमातीच्या नोंदी आढळतात. सीझरने ही वसती काबीज केली आणि तिथे गाव वसवलं.आदिवासी वसतीला 'लन डिन' म्हणत. म्हणजे नदीकाठची वसाहत. पण रोमन लोकांनी त्याचं नाव बदललं आणि ते लॅटिनमधे त्याला'लॉडोनिअम' असं म्हणू लागले.एवढं करुन रोमन लोकं इटलीला परतले. लंडनच रोप वाढायला पुढचं शतक उजाडावं लागलं. रोमन सम्राट क्लॉडियस त्याचं सैन्य घेऊन आला. त्याने टेम्सवर पहिला पूल बांधला..हा सर्वात जुना. पुढे प्रसिद्ध झालेला म्हणजे लंडन ब्रिज जो आजवर त्याच जागेवर कितीतरी वेळा परत बांधला गेलेला आहे. रोमन साम्राज्याचं पश्चिमेकडंच एक महत्त्वाचं व्यापारी केन्द्र म्हणून लंडन उदयाला आल. त्याची पुढे वाढ झाली ती ही व्यापारामुळेच.

या सर्व भागाला तेव्हा रोमन ब्रिटन/ब्रिटेनिया म्हटले जात असे. छोटी छोटी राज्यं होती. दक्षिण भाग घेऊन झाल्यावर रोमन उत्तरेकडे गेले. तिथं राणी बोडिसिया राज्य करत होती. रोमन सैन्याने तिच्या नव-याला मारलं आणि मुलींवर

लंडन - भाग १

बलात्कार केले. त्यामुळे ती लंडन वर चालून आली त्या काळी लंडन मधे बरीचशी लाकडी घरं होती. सूडाने पेटलेल्या राणीने लंडनमधे जाळपोळ केली. शहर पेटवलं. कितीही झालं तरी शेवटी रोमन तिच्या दृष्टीने परकेच. जुन्या लंडनमधे आजही खोल खणत गेलं की जुन्या जळालेल्या लंडनच्या खुणा सापडतात. राणीची आठवण म्हणून आज लंडन मधल्या बिग बेन समोर वेस्टमिंस्टर ब्रिजच्या सुरुवातीलाच या राणीचा तिच्या मुर्तीबरोबर उघडया रथातला सुंदर पुतळा आहे.. आणि बाजूलाच अर्थातच लंडनची जलदायिनी.. टेम्स.

या वेस्टमिंस्टर ब्रिजवर उभं राहून तुम्ही या डावीकडच्या राणीच्या पुतळ्याच्या बाजूने पाहाल तर त्या भागाला व्हिक्टोरिया एंबॅकमेंट म्हणतात तर नदीच्या उजवीकडच्या भागाला अल्बर्ट एंबॅकमेंट. एंबॅकमेंट म्हणजे पाय-या नसलेले उतरते घाट. अनेक वर्षांपूर्वी बऱ्याचश्या भागात टेम्स बंदिस्त नव्हती. शहरातलं सांडपाणी तिच्यातच सोडलं जात असे. त्यामुळे तिला उघडया गटाराची अवकळा येत असे. साहजिकच रोगराईतही वाढ होत गेली. तेव्हा हे एंबॅकमेंट्स बांधले गेले. सांडपाणी मात्र दूर समुद्रात सोडले जाई. बोडसिया राणीच्या हल्ल्यांत निम्म्याहून अधिक लंडन उध्वस्त झालं. पण काही काळातच ते नव्याने जन्माला आलं. कदाचित रोमन्स त्या काळात लंडनमधे होते म्हणून असेल कारण रोमन्स गेल्यावर मात्र लंडनला हालाखीचे दिवस आले.. त्यातून लंडन कसं घडत गेलं ते पुढच्या लेखात....

